

5.6. Vlastivěda

obsah

stránka

5.6.1. Charakteristika vyučovacího předmětu	2
5.6.2. Začlenění průřezových témat	2
5.6.3. Zaměření na klíčové kompetence	2
5.6.4. Formy a metody práce	3
5.6.5. Způsoby, formy a kritéria hodnocení	3
5.6.6. Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu	5
4. ročník	5
5. ročník	9

5.6.1. Charakteristika vyučovacího předmětu

Předmět Vlastivěda vychází ze vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět. Navazuje ve 4. a 5. ročníku na předmět Prvouka, která je rovněž součástí tohoto vzdělávacího oboru a rozšiřuje témata života člověka ve společnosti, vlasti, její kultury, historie apod. Naplnění očekávaných výstupů pak staví základ vědomostí a dovedností, na něž se navazuje na 2. st. ZŠ vzdělávací oblasti Člověk a příroda.

5.6.2. Začlenění průřezových témat

Osobní a sociální výchova

Smyslem tohoto tématu je pomáhat žákovi hledat vlastní cestu k životní spokojenosti založené na dobrých vztazích k sobě samému i k dalším lidem a světu. Směřuje k sebepoznání, seberegulaci a k udržení psychického zdraví

Sociální rozvoj, jako jedna ze tří částí OSV, bude zařazena do témat ČR – demokratický stát a Chraňme přírodu učiva 4. roč. vlastivědy. Žák se tak bude učit lépe kontrolovat projevy svého chování, bude pracovat na porozumění sobě samému a druhým a celkově tak přispěje k utváření dobrých mezilidských vztahů uvnitř třídy.

Výchova demokratického občana

Toto téma výborně uplatníme v tématech zaměřených na vztah k domovu a vlasti. Vybrané okruhy Občanská společnost a škola a Občanská společnost a stát budou zařazeny k učivu ČR – demokratický stát, které se objevuje ve 4. i 5. ročníku. Žák si tak lépe osvojí znalost svých práv a povinností a porozumí demokratickému uspořádání společnosti.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

V 5. ročníku bude okruh Evropa a svět nás zajímá, Objevujeme Evropu a svět a Jsme Evropané zařazen do učiva o Evropě. Využijeme přitom zkušenosti a zážitků žáků z cest po Evropě. Vychováváme tak žáky k mezinárodnímu porozumění a globálnímu myšlení.

Environmentální výchova

Toto průřezové téma řeší vztah člověka k životnímu prostředí, vede ho k aktivní účasti na jeho ochraně. Část okruhu Lidské aktivity a problémy životního prostředí proto využijeme ve 4. ročníku v tematickém celku Chraňme přírodu a část Vztah člověka k prostředí uplatníme v 5. ročníku – Kraj, v němž žijeme.

5.6.3. Zaměření na klíčové kompetence

Kompetence k učení

Žák:

- smysluplně využívá při učení vhodné informační zdroje (knihy, učebnice, encyklopedie, slovníky, atlasy a mapy, časopisy, internet, výukové programy apod.)
- získané informace řadí, třídí, vyřazuje, kombinuje apod.
- postupuje krok za krokem
- využívá související informace získané v jiném oboru, stejně tak jako již vlastní nabyté zkušenosti

Kompetence k řešení problémů

Žák:

- s pomocí rozpozná problém
- rozlišuje významné od nepodstatného
- hledá možnosti řešení problému

Kompetence komunikativní

Žák:

- formuluje srozumitelně a výstižně své myšlenky
- dodržuje pravidla dialogu – naslouchá ostatním, umí a neostýchá se zapojit do diskuse
- automaticky používá prvky zdvořilostní komunikace

Kompetence sociální a personální

Žák:

- pracuje ve skupině, dodržuje smluvená pravidla
- v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni naopak požádá
- střídá bez problémů práci skupinovou a individuální
- cvičí se ve vlastním sebehodnocení, nepodceňuje se

Kompetence občanské

Žák:

- aktivně se podílí na bezpečném prostředí třídy (je schopen se vcítit do situace druhých, postaví se proti fyzickému nebo psychickému násilí)
- zná svá práva i povinnosti

Kompetence pracovní

Žák:

- používá různé materiály, nástroje a vybavení
- dodržuje vymezená pravidla při jejich používání, pracuje podle instruktaže

5.6.4. Formy a metody práce

K co možná nejefektivnějšímu a k nejtrvalejšímu naplnění očekávaných výstupů využívá učitel pestrou škálu forem vyučování, přičemž má stále na mysli důležitost vlastního prožitku žáka. Zařazuje tématické projekty, besedy, referáty žáků, pracuje s odbornou literaturou, využívá výukové počítačové programy a informační média, navštěvuje s dětmi výukové programy, muzea, organizuje vycházky do okolí a výlety apod.

Cílem a smyslem vzdělávání v tomto předmětu, stejně tak, jako i ve všech ostatních, je vybavit žáky určitým souborem klíčových kompetencí, k čemuž učitel volí vhodné formy a metody práce a předmětové strategie:

učitel

- projevuje zájem o názory a zkušenosti žáků, podporuje je v kladení otázek souvisejících s tématem, umožňuje jim vzájemné sdělování jejich pocitů
- zadává žákům práci ve skupinách, učí je vzájemné pomoci a spolupráci
- zadává takové úkoly, při jejichž realizaci jsou žáci vedeni k vyhledávání informací z různých zdrojů
- důsledně dohlíží na dodržování předem domluvených pravidel
- důsledně rozlišuje procesy učení a hodnocení
- projevuje vůči každému žákovi očekávání úspěchu a oceňuje jejich pokrok
- vede žáky ke správnému užití pomůcek, techniky, vybavení učeben

5.6.5. Způsoby, formy a kritéria hodnocení

Nesmíme zapomínat, že prvořadým úkolem učitelů především na 1.st. ZŠ je vštípit dítěti pozitivní vztah k učení. Proto tak často, jak jen je to možné zařazujeme pozitivní hodnocení, které má samozřejmě na děti vysoký motivační účinek. Navíc nám pomáhá i k získávání důvěry dítěte. To pak nemá strach vyjádřit svůj názor, rozvíjí se u něj sebedůvěra, sebeúcta, ale i úcta k ostatním.

Samozřejmě učíme děti pracovat i s chybami, kterých se dopustí. Zdůrazníme, že chybují i dospělí lidé a také skutečnost, že chybami se člověk učí. Vedeme je tím k sebekontrolě a většímu soustředění.

Způsoby hodnocení

- ústní zkoušení
- písemné práce a testy
- referáty a práce k určitému tématu
- projektové a skupinové práce
- samostatné práce
- domácí úkoly
- úprava sešitů
- výroba pomůcek, výrobků
- školy v přírodě
- výukové programy

Kritéria hodnocení

- zvládnutí výstupů v předmětu v rámci individuálních možností dítěte
- schopnost řešit problémové situace
- úroveň komunikačních dovedností
- schopnost vykonávat činnosti smysluplně a řešit předpokládané problémy tvůrčím způsobem
- postoje a dovednosti

Formy hodnocení

Každé nově probírané učivo vždy nejdříve důkladně procvičíme a opakujeme, teprve potom přistupujeme k hodnocení výkonu. Klasifikujeme nejen úroveň dosažených vědomostí nebo dovedností, ale také postup, který dítě použije na cestě k závěru, jak se orientuje v informacích, se který-mi pracuje, žákovu komunikační úroveň apod. K ohodnocení výkonu použijeme některou z těchto forem hodnocení:

- klasifikace (stupeň 1,2,3,4,5)
- bodové hodnocení (daná pravidla)
- slovní hodnocení (pochvala, připomínky)
- sebehodnocení (rozvíjí se sebehodnocení a sebekontrola)
- kolektivní hodnocení (žáci vyslovují vlastní názor, společně se domlouvají)

5.6.6. Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

předmět	Vlastivěda
ročník	4. ročník

Výstupy dle RVP Žák -	Tématický celek	Učivo	Výstupy dle ŠVP Žák -	Kontexty a přesahy
--------------------------	-----------------	-------	--------------------------	--------------------

Zeměpisná část

-rozlišuje hlavní orgány státní moci, symboly našeho státu	naše vlast – Česká republika Česká republika- demokratický stát	poloha ČR, obyvatelé, členění území ČR do krajů, správa krajů princip demokracie, volby, Ústava ČR, systém řízení státu, státní symboly	-orientuje se na mapě ČR -vyjmenuje národnosti obyvatel ČR -popíše systém moci v demokratickém státě	VDO OSV
-určí polohu svého bydliště vzhledem ke krajině a státu	kraje a krajská města	členění území do 14 krajů – základní charakteristika	-vyhledá na mapě jednotlivé kraje a jejich krajská města	VDO
-rozlišuje mezi plány a základními typy map, vyhledává jednoduché údaje	mapy a plány	mapy – čtení, vysvětlivky, měřítko mapy, plány	-pracuje s mapou a jejími vysvětlivkami -určí podle měřítka mapy skutečnost vzdálenost dvou míst	M - převody jednotek
-určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich	orientace v krajině	směrová růžice, kompas a buzola, orientace podle mapy	-vyjmenuje hlavní a vedlejší světové strany -nakreslí směrovou růžici -umí použít buzolu k určení směru -vyjmenuje možnosti určení světových stran podle přírodních úkazů	
-vyhledá jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky	povrch ČR	povrch krajiny, povrch ČR, typy krajiny	-orientuje se na mapě, -určí typy krajiny podle nadmořské výšky -vyhledá jednotlivá pohoří ČR, - přečte jejich nadmořskou výšku - najde příklad nížin a vysočin	EV- vyhledá jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky

5.6.6. Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

předmět	Vlastivěda
ročník	4. ročník

Výstupy dle RVP Žák -	Tématický celek	Učivo	Výstupy dle ŠVP Žák -	Kontexty a přesahy
	vodstvo ČR půda a zemědělství nerostné bohatství průmysl	vodní nádrže, povodí, úmoří, vznik, složení a druhy a typy půdy a jejich využití v zemědělství, těžba nerostných surovin, průmyslové závody doprava surovin a výrobků	-vyhledá největší české řeky a vodní nádrže -najde podle mapy, jaké plodiny se ve kterých oblastech ČR pěstují -vyjmenuje nerostné suroviny, které se těží v ČR	
-zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z cest -určí a vysvětlí polohu svého bydliště vzhledem ke krajině a státu -vyzná se ve svém kraji, zná jeho významné památky	cestujeme po naší vlasti chraňme přírodu v našem kraji	přírodní zajímavosti a historické pamětihodnosti ČR, chráněná území naš kraj	-seznamuje ostatní spolužáky s místy ČR, kde byl na dovolené a se zážitky a zajímavostmi z cest -charakterizuje základní pravidla chování v přírodě -určí a vysvětlí polohu svého bydliště vzhledem ke krajině a státu popíše významné památky ve svém kraji	PŘ - chráněné rostliny a živočichové OSV EV VDO

Dějepisná část

-pracuje s časovými údaji a chápe díky nim vztahy mezi ději a jevy -rozeznává současné i minulé, -orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti	orientace v čase, časový řád	čas jako fyzikální veličina, letopočet, století, kalendáře, generace	-pracuje s časovými údaji a chápe díky nim vztahy mezi ději a jevy -rozlišuje dobu před naším letopočtem a našeho letopočtu	M - zaokrouhlování v rádech desítek, stovek, tisíců MV ČJ
--	---------------------------------	---	--	---

5.6.6. Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

předmět	Vlastivěda
ročník	4. ročník

Výstupy dle RVP Žák -	Tématický celek	Učivo	Výstupy dle ŠVP Žák -	Kontexty a přesahy
-srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti -objasní historické důvody pro zařazení některých státních svátků a významných dnů	České země v pravěku	doba kamenná, bronzová a železná, Keltové na našem území	-popíše jednotlivá období pravěku	VL – zeměpisná část (prolíná veškeré učivo) VMEGS
	příchod Slovanů Sámův kmenový svaz	kmeny Slovanů na našem území	-zná nejstarší osídlení naší oblasti, způsob života Slovanů -vysvětlí státní útvary existující na našem území	ČJ- pověsti z nejstarších českých dějin
-orientuje se v hlavních reáliích minulosti, srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území	naše nejstarší minulost v pověstech Velkomoravská říše	počátky Velkomoravské říše, působení Konstantina a Metoděje, konec slovanské bohoslužby, rozvoj řemesel, zánik Velkomoravské říše	-vysvětlí význam působení Konstantina a Metoděje na našem území	MKV VMEGS
	vznik Českého státu, vláda přemyslovských knížat	první přemyslovská knížata – Bořivoj, sv.Václav, Oldřich, Břetislav,	-popíše život předků v přemyslovském knížectví a království	
	vznik Českého království, vláda přemyslovských králů	rozvoj českého státu ve 13. st., přemyslovští králové		
	Český stát za vlády Lucemburků	Jan Lucemburský, Karel IV.	-vyjádří hospodářský a kulturní rozvoj Českého státu za vlády Karla IV.	ČJ- Karel IV.

5.6.6. Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

předmět	Vlastivěda
ročník	4. ročník

Výstupy dle RVP Žák -	Tématický celek	Učivo	Výstupy dle ŠVP Žák -	Kontexty a přesahy
	život ve středověku	šlechta, církev, život ve středověké vesnici a městě, gotický sloh	-popíše život lidí ve středověku - definuje základní znaky gotického slohu	VV – umění, slohy
	husitské války	Jan Hus, Jan Žižka z Trocnova, husitské vojsko, křižáci, bitva u Lipan, země po husitských válkách	-popíše období husitských válek -jmenuje osobnosti této doby	
	první Habsburkové na českém trůně	České země součástí velké habsburské říše, Rudolf II., renesance	-popíše způsob života lidí v období Habsburků -definuje základní znaky renesančních staveb	VV - umění, slohy

5.6.6. Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

předmět	Vlastivěda
ročník	5.

Výstupy dle RVP Žák -	Tématický celek	Učivo	Výstupy dle ŠVP Žák -	Kontexty a přesahy
--------------------------	-----------------	-------	--------------------------	--------------------

Zeměpisná část

-zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest	Česká republika	kde jsme byli o prázdninách	-popíše zkušenosti a zajímavosti z cest po ČR	ČJ- vyprávění MKV
-popíše typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury	ČR- kraj, v němž žijeme	kraje	-orientuje se na mapě ČR -umí stručně charakterizovat přírodní tvářnost ČR -vyhledá na mapě hlavní sídelní střediska ČR	EV
-rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce	ČR – demokratický stát	poloha, vznik, obyvatelstvo Praha – hlavní město ČR – součást společenstva hospodářsky vyspělých států	-definuje polohu ČR -vysvětlí vznik ČR -popíše obyvatelstvo ČR -vyjmenuje některé významné památky Prahy	VDO
-vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách Evropy a polokouli	Evropa – sjednocující světadíl Evropa – jeden ze světadílů	sousední státy ČR, poloha, povrch, vodstvo, podnebí, rostliny a živočichové, hospodářství, obyvatelstvo, cestujeme po Evropě	-zná polohou ČR v Evropě -orientuje se na mapě Evropy -vyjmenuje a vyhledá významné evropské státy a jejich hlavní města -vyjmenuje podle mapy světa jednotlivé světadíly a oceány na Zemi	EV MKV VMEGS

Dějepisná část

-pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy	doba pobělohorská	Bitva na Bílé hoře Třicetiletá válka Život na zámku Život poddaných Život ve městě	-popíše způsob života lidí v pobělohorské době	VL – zeměpisná část – ve všech tématech VMEGS
---	-------------------	--	--	---

5.6.6. Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

předmět	Vlastivěda
ročník	5.

Výstupy dle RVP Žák -	Tématický celek	Učivo	Výstupy dle ŠVP Žák -	Kontexty a přesahy
-rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti	život v barokní době	Baroko – stavitelství, hudba, procesí a poutě	-definuje charakteristické znaky období baroka	VV VDO
-objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů	ve školních lavicích	úpadek školství, druhy škol, Jan Amos Komenský	-vysvětlí přínos Jana Amose Komenského pro evropské školství	ČJ– J. A. Komenský VDO,OSV
	světlo rozumu	význam osvícenství, vláda Marie Terezie a Josefa II.	-popíše reformy Marie Terezie a Josefa II.	VDO, OSV
	život na vesnici	rozvrstvení vesnice, podoba domů, způsob života, venkovské zvyky	-stručně popíše život na vesnici i ve městě v 18. a 19. stol.	
	manufaktury a první stroje	vznik manufaktur, parní stroj a továrny, čeští vynálezci, nová odvětví		ČJ– František Palacký, Josef Kajetán Tyl
	obrození měšťanské společnosti	nástup kapitalismu, nadvláda němčiny, počátky národního obrození, František Palacký, Josef Kajetán Tyl,	-porozumí období národního obrození a bude znát některé jeho představitele	ČJ – Karel Havlíček Borovský, Božena Němcová
	z poddaného člověka občan stroje ovládly život	nespokojenost s Habsburky, revoluční rok 1848, konec roboty, změny po roce 1848,	-charakterizuje společenský, kulturní život českých zemí koncem 19.-20. stol.	

5.6.6. Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

předmět	Vlastivěda
ročník	5.

Výstupy dle RVP Žák -	Tématický celek	Učivo	Výstupy dle ŠVP Žák -	Kontexty a přesahy
	národ sobě	uvolnění života, vznik Rakousko- Uherska, rozvoj kultury a umění		
	Češi a Němci	počátky česko- německého soužití, zhoršení vztahů	-objasní vznik ČR	VMEGS VDO
	směřujeme k samostatnosti	první světová válka, odpor proti Rakousko- Uhersku, vznik Československé republiky	-seznámí se s vývojem první světové války	ČJ VMEGS VDO OSV
	tvář Československé republiky	ČSR demokratickým státem, T. G. Masaryk, hospodářství a kultura, život za první republiky,	-porozumí demokratickým principům budování státu, -uvede nejznámější osobnosti (Beneš, Masaryk), -posoudí demokratické principy budování státu -pozná vývoj společnosti před 2. světovou válkou	ČJ, HV – Osvobozené divadlo (Voskovec, Werich, Ježek) Karel Čapek VDO OSV
	válečná a poválečná léta	vyhlášení protektorátu, 2. světová válka, boj proti okupaci, ČSR svobodná, poválečný vývoj	-objasní život ČSR v době nacistické okupace	OSV VDO
	od totalitní moci k demokracii	nástup komunistické vlády, okupace Československa, Sametová revoluce	-charakterizuje způsob života po II. světové válce, v období totality a po obnovení demokracie	ČJ VDO OSV VMEGS